

nošnja, ravno tako se je bati, da ne pridobi zopet prejšnje veljave naše vino; je li to Vam koristno, boste sami lahko razsodili.

Tolaži nas vsaj to, da je navedena pogodba sklenjena na 12 let, — ki bodo preminula, kakor nekdanj 7 let lakote in hudega pomanjkanja v Egiptu (po zgodbah sv. pisma).

Glede vedno rastočih državnih dolgov sem poudarjal, da je treba omejiti to silno zadolževanje in misliti na odplačila, da ne bodo vsakoletne ogromne obresti požirale velik del naših državnih dohodkov.

(Govornik tu obširno po številkah primerja direktne davke, koleke in pristojbine, katerih skupna svota (po preudarku leta 1892) približno doseže vsakoletne obresti v okroglem znesku 165 milijonov goldinarjev; omenja, koliko obrestij roma vsako leto izvan cesarstva, poudarja, kako bi se dali zmanjšati državni dolgovi itd.)

Zatorej sem tudi izrazil svoje pomisleke proti vpeljavi zlate denarne vrednosti, zlasti zato, ker za tako vravnavo nimamo zlata, ga treba kupiti in zadolžiti se zopet, s tem pa pomnožiti vsakoletne obresti.

Pa tudi drugi važni pomislek me je vodil — vsi vémo, da je moral za blaga, ki se uvažajo k nam čez mejo, n. pr. iz Švice, Francoskega itd., prijemnik, oziroma tisti, ki je rabil blago, plačevati carino v zlatu; ali taki prejemniki so bili večidel trgovci in bogati ljudje, sedaj pa po vpeljavi zlate denarne vrednosti, zaradi katere se je trebalo zadolžiti, pade to breme vsled zadolževanja in njega posledice obrestovanja na vse davkoplačevalce, tako, da sedaj ne trpi samo bogatin, mari trpi veliko več siromašni davkoplačevalec, kateremu je težje plačevati krajcar, kakor bogatinu goldinar.

(Dalje sledi.)

Politični pregled.

Državni zbor je rešil v prvem branji predlogo o izjemnem stanju na Češkem in izvolil odsek 24 članov, kateremu je izročil vladni naredbi v pretres. V odsek so izvoljeni največ nasprotniki izjemnega stanja. Levičarji so nalašč izbrali za ta odsek iz svojega kluba osem nasprotnikov izjemnih naredeb. — Minoli petek je državni zbor odobril, kar je vlada storila za prebivalce poškodovane po elementarnih nezgodah in nekaj ukrenil v tem oziru zlasti glede ujim na Češkem. V ponedeljek se je pa začelo posvetovanje o volilni reformi. To posvetovanje še sedaj ni končano, kar je poleg vladne predloge sestavilo še petindvajset drugih predlogov. Naši slovenski poslanci so predlagali, da se nekoliko spremeni volilni red za Koroško, pomnoži število poslancev dolnještajerskih kmetskih občin za dva in ljubljanski trgovinski zbornici dovoli poseben poslanec. Grof Taaffe je prvi dan izjavil, da se vlada trdno drži načela, da se mora dati volilna pravica vsem, ki spolnjujejo državljanske dolžnosti. Sicer je pa vlada pripravljena se pogajati s strankami in se nadeja, da se doseže kako sporazumljenje. Odločno je oporekal, da bi vlada svojo predlogo bila predložila vsled kakega vnanjega pritiska. Plener je zagovarjal predlog o osnovi delavskih zbornic pa ne s posebnim vspehom. Videlo se mu je, da sam ni prav jasen o vsej stvari. Bärnreither je vtemeljeval predlog, da se osnuje posebno de-

lavška kurija, ki naj bi volila 20 poslancev. Tudi on ni posebno dobro podpiral svojega nasveta in je le bolj pobijal vladno predlogo. Slavik in Pernerstorfer sta pa jako dobro zagovarjala občno in jednako volilno pravico. Poslednji se z vladno predlogo ne strinja, ali vendar je naglašal, da grof Taaffe dalje vidi, kakor vse velike stranke.

Levičarji in volilna reforma. — Levičarji so vsi zbegani in le pomišljajo, kako bi se izognili nevarnosti, ki jim preti od razširjenja volilne pravice. Reči pa moramo, da precej umno postopajo. Bärnreitherjev predlog je ž njih stališča jako pameten in tudi ima nekaj upanja, da nekoliko spremenjen zakon postane. 20 mandatov dati delavcem je sicer premalo, ali dr. Menger v „N. Fr. Pr.“ priporoča, da se dovoli 50 mandatov delavski kuriji, to je pa že nekaj. Socijalistični vodje bi utegnili s tem biti precej zadovoljni. Delavcem bi s temi 50 mandati pač ne bilo dosti pomagano, ker bi se sicer razmerje v zbornici poslancev dosti ne premenilo, ali njih vodje bi dobili mandate in to še brez posebnega boja. Zanje osebno so torej levičarski nasveti dosti ugodnejši, nego vladna predloga. Tudi v zbornici poslancev bi taki levičarski predlogi utegnili dobiti prijateljev, ker bi se ž njimi odvrnila nevarnost, ki preti mandatom mnogih poslancev od razširjenja volilne pravice. Če konservativni in poljski poslanci se ne postavijo na kako višje stališče, temveč bodo vso stvar le ogledovali s svojega sebičnega stališča, je lahko mogoče, da levica doseže svoje namene. To je tem prej mogoče, ker se ne ve, če vlada naposled ž njo ne potegne, če bode videla da konservativci in Poljaki iz strahu za svoje mandate ne morejo dovoliti, da bi se razširila volilna pravica v že obstoječih kurijah. Grof Taaffe bi z levičarji tudi dosegel, da bi volili tisti, ki spolnjujejo državljanske dolžnosti, ker levica bi se že dala pregovoriti, da vzame v delavsko kurijo še druge delavce, ne le zavarovanih pri bolniških blagajnicah. Za slovansko in konservativno stvar bi bila taka volilna reforma najslabša. Mandata bi Slovenci in konservativci nobenega ne pridobili, pač bi pa v zbor prišlo petdeset socialistov, ki bi ne marali slišati o narodnem vprašanju in bili nasprotni verski šoli. Po vladni predlogi bi se pa število slovanskih in konservativnih poslancev pomnožilo, socialisti, ki bi prišli v zbor, bi tudi bili zmernejši, ker bi ne bili voljeni od samih delavcev. Vidno je torej, da je v interesu slovanske in konservativne strani, da se sprejme vladna predloga brez velicnih sprememb. Škoda pač ne bode nobena, če kak sedanjih poslancev ne pride v zbor, da se le število nasprotnikov slovanstva in vere ne pomnoži.

Rusija in Francija. — Ruski gosti došli iz Toulona v Pariz bili so ondi najsijajnejše vsprejeti. Poroča se, da se je k vsprejemu sešlo do 700.000 ljudi iz raznih krajev Francije. Navdušenje mej ljudstvom bilo je velikansko. Na čast gostom priredili so Parižani vsake vrste zabave, koncerte, plese, bankete, bakljade, mirozove itd. Pri banketih bili so navdušeni govori, poudarjajoči solidarnost Rusov in Francozov. Značilno za slavnosti je, da se tudi narod istih udeležuje i to z navdušenjem, kar znači, da prijateljstvo Francozov do Rusov ni prisiljeno. Slavnosti udeležili so se in Ruse vsprejeli vsi Francozi, ne torej le kaka stranka, kajti bili so prisotni poleg prvih državnikov, tudi nižji slojevi ljudstva. Vez mej Rusijo in Francijo, utrjena po teh prisrčnih slavnostih utegne biti vsekako trdna. Konec pariških slavnostij je bila velika predstava v operi, edna najkrasnejih slavnostnih toček. Iz Pariza so šli ruski gostje v Lyon in od tam gredó v Marzejl od koder se podado zopet v Toulon in potem zapuste Francijo. Tudi v Marzejlu se delajo velikanske priprave za vsprejem. Najlepši od vseh slavnostij je pa to, da se je vse dosedaj še završilo brez najmanjšega izzivanja te ali one velevlasti najmanj pa trozveze, kar jasno priča, da je rusko-francoski zvezi v resnici ležeče na ohranjenji miru.

Srbija. — Čita se mnogo zadnji čas o vnanji politiki

Srbije. Srbska radikalna stranka, ki je sedaj namreč na krnilu, dela propagando za veliko Srbijo, je jela tirati Avstriji nasprotno politiko in koketuje z rusko-francosko zvezo. Vse to seveda še le bolj na tihem, govori se pa, da se bo v napominanem smislu jelo odločno delovati. Ruski poslanik v Belemgradu je baje srbsko vlado opomnil na to, da naj ne hiti Avstriji nasprotovati, iz česar politiki sklepajo, da Rusija hoče dobrih odnošajev z Avstrijo, oziroma, da se jej hoče popolnoma približati.

Italija. — Ministerski predsednik Giolitti je na nekem volilnem shodu govoreč o sedanjih razmerah v Italiji, priporočal v prvi vrsti miroljubnost, kar se tiče vnanje politike, potem pa je govoril o finančnih razmerah italijanskih. Rekel je, da je slabih finančnih razmer krivo slabo gospodarjenje prejšnjih vlad. Zagotavljal je volilce, da se bodo finance v kratkem zboljšale. V pokritje deficita in nastalih morebitnih večjih potrebščin, napovedal je minister vpeljavo dveh novih davkov. Z govorom ministrov niso volilci in tudi listi nič zadovoljni. Italijanski narod je pač sprevidel, da tudi sedanja vlada ni najboljši gospodar in da bi bile finančne razmere tudi kako drugače zboljšati, ne pa z najradikalnejim sredstvom, to je z vpeljavo novih davkov. Na ta način, bi pač vsakdo znal finance zboljšati, toda kaj pa začne s časoma ubogo ljudstvo, če se bodo davki vedno množili. Na vsak način mora gmotno poginiti in to je zopet še večji polom za državo.

Obrtnija.

Železni nagrobni križi.

Čas spomina naših ljubih ranjcev se bliža; vsak hiti na drago mu gomilo, da jo olepša za dneve žalosti in pijetete. Umetnost in obrt tekmujeta, da pomagata izražati, kar čutijo srca zapuščenih. Zato je obisk pokopališča vedno zanimiv tudi s stališča onega, ki je v srečnem položaji, da mu gomila še ne krije nobenega dražega. Spominki, stoječi v dolgih vrstah, mu kažejo, kako so razne dobe čestile svoje umrle in kako se je javljala ljubezen do ranjcev; pričajo nam, kako sta se umetnost in obrt stavljali v službo kulta umrlih in kako so običaji, olika in materijalne razmere vplivali na lepšanje grobov.

Osobito naša vera je s svojim naukom o nesmrtnosti duše in vstajenji trupla pospeševala izdelovanje nagrobnih spominkov s prelepimi simboličnimi znaki ter navduševala umetnike in obrtnike v izumljevanji vedno novih oblik. Monumentalna arhitektura, podobarstvo in umetna obrtnija so tekmovali, da primerno izražajo čute vernikov.

Pod cerkvenimi tlaki so se širile nekdanj prostrane katakombe ali posamične rakve, v katere so polagali ranjce k večnemu počitku. Manj imenitni in manj imoviti člani cerkvene družbe so pa našli svoje zadnje bivališče v blagoslovljeni zemlji krog cerkve. Kakor v sve-tišči, tako je tudi zunaj njega ljubezen zapuščenih postavljala spomenike iz mramorja, železa in lesa. Veljaki in bogatini so si gradili in si grade kamenite nagrobne ploče in stavbe, ki imajo namen, še poznim unukom pričati, kje leži slavni ded. Revež je postavljaj in še postavlja skromne lesene križe, ki trajajo komaj toliko časa,

kakor oni, ki jih je zasadil v tla. Srednji stan pa je posebno v minolih stoletjih rad napravljaj železne spomenike dragim umrlim. Osobito v 16., 17. in 18. stoletji, ko je cvelo umetno ključarničarstvo in sploh železni obrt, se je dvigalo na pokopališčih dokaj krasnih umotvorov iz železa.

Kovano železo se je poprej rabilo le kot spremljevalec stavbinskih delov, kot omrežje, kot okovi, ključavnice, končnice itd., a na pokopališčih se je razvila železna tehnika do poprej nepoznane samostojnosti in velikega ornamentalnega pomena. Nekako na sredi stoječ med kamenitim spominkom in lesenim križem je bil železni križ posebno po deželi v navadi in je še dandanes, le da ga žalibog izpodriva križ iz litega železa — roba, ki nima nobene cene ne v umetniškem, ne v obrtnem oziru, neprijeten in malo trpežen surogat za izdelke, ki jih je vstvarjala umna roka ključarjeva. Železen križ ne napravljaj onega monumentalnega, velikega vtisa na množico, kakor kameniti spominki. A njegovo bogastvo na ličnih ornamentalnih oblikah, ki dajo izumitelju priliko, na vsakem perescu, na vsakem zavojju in na vsaki cvetki pokazati svoje znanje, svojo izurjenost in svojo individualnost, so taki križi pravi zaklad za vsacega ljubitelja starin in umetnega obrta. Mnogovrstnost tehnike, lepe črte, okusna razdelitev mase in malerični vtis — vse to se more družiti pri železnem križu, kakor sicer malo kje drugod.

Čeravno skorej povsodi opazujemo na teh železnih izdelkih obliko križa, vendar ne čutimo te površne jednoličnosti. Vsled svoje ličnosti in svojih predrtih oblik ne zamaše tolikanj zelenega prostora, kakor masivni kameniti spominki. Raba barve in zlata dobrodejno spreminjaj jednostavnost pokopališča in prinašaj nekaj plemenitega in ljubkega na ta sicer mrzli in samotni kraj. Š.

(Dalje sledi.)

Obrtnijske raznoterosti.

Svila iz smrekovega lesa. Na Francoskem se je posrečilo iz vlaken smrekovega lesa dobiti snov jako podobno svili. Ta snov bi utegnila svilo popolnoma zameniti, kjer se ne gleda na trdnost. V Franciji in Švici že izdeljujejo tako blago.

Berilij je bolj bel nego aluminij in manj oksiduje. Terji je kakor železo, dá se kovati kakor srebro, elektrika pa se bolje vodi. Lažji je kakor aluminij. Kakor se kaže da bode posebno pripraven za električne instrumente, ter bode v tem izpodrnil srebro in platino. V primeri z aluminijem je sedaj še jako drag. Funt velja kacih 30 goldinarjev torej je le malo ceneji kakor srebro. Ko bi le kdaj padel v ceni, bi pa postal v obrtniji jedno najvažnejših kovin.

Kmetijstvo.

Kmetske stanovske zadruga.

Poljedelski minister je predložil državnemu zboru načrt zakona o kmetskih stanovskih zadrugah, kakor smo že omenili. Ker je načrt tega zakona važen, ga tukaj